

POVEZANOST NARODNIH KNJIŽNICA U ŽUPANIJI KARLOVAČKOJ

SAŽETAK

Polazeći od definicije da je narodna knjižnica kulturno, informacijsko i komunikacijsko središte određene sredine treba u skladu s utvrđenim i prihvaćenim ciljevima razraditi programsku orijentaciju i funkciju knjižnica, odnosno povezanost narodnih knjižnica prema važećim knjižničnim propisima (Zakon o knjižnicama, Standardi za narodne knjižnice, Pravilnik o matičnoj djelatnosti...).

U izradi plana povezanosti narodnih knjižnica (mreže) treba se voditi računa o konkretnim prilikama i mogućnostima uklapanja u izgradnji cjelokupnog knjižničnog sustava Hrvatske.

U tom pogledu posebnu ulogu treba imati Nacionalna i sveučilišna knjižnica i njene obveze u izgradnji i funkcioniranju hrvatskog nacionalnog knjižničnog sustava, a po teritorijalnom ustroju tu funkciju preuzimaju matične knjižnice po županijama.

U Karlovačkoj županiji Gradska knjižnica u Karlovcu treba uspostaviti i dostupnost knjižničkih usluga u sve dijelove svoje Županije. Prvo mora potpuno približiti Standardu za narodne knjižnice vlastite potrebe i po prostoru, fondu, opremi i kadru, a u pojedinim gradovima osamostaliti knjižnice i obvezati ih da otvaraju svoje odjele u pripadajućim općinama po mogućnostima samostalno ili u sastavu škole.

Izgradnjom takove povezanosti moći će svakom stanovniku Hrvatske biti dostupna knjižnična usluga u njegovu mjestu stanovanja.

U Županiji karlovačkoj djeluje 5 narodnih knjižnica (Karlovac, Duga Resa, Ogulin, Slunj i Ozalj), 41 školska knjižnica, 1 knjižnica veleučilišta, 2 specijalne knjižnice i 1 samostanska. Županija koja je u ratu pretrpjela najveća oštećenja, a gospodarska situacija je sada u miru na rubu preživljavanja, (preko 12.000 nezaposlenih, preko polovice zaposlenih imaju neredovita primanja, s prognanicima koji nisu riješili svoj status), mora barem u kulturnim institucijama uspostaviti usku povezanost da bi se spriječilo rasipanje intelektualnih snaga i financijskih sredstava. Zakon o knjižnicama to i izričito kaže da " knjižnice Republike Hrvatske međusobno surađuju i povezuju se"...

Misao vodilja ovog skupa je "Nijedna knjižnica nije otok", ali ja moram kazati da kod nas (u Županiji karlovačkoj) svaka knjižnica radi za sebe, svaka je otok za sebe. Matična služba koju obavlja Gradska knjižnica u Karlovcu dobro koordinira u nekim segmentima knjižničarske djelatnosti, kao što je nabava knjiga i u programima informatizacije, (sa svim onim problemima koji su vam poznati), a za sve ostale prostor, opremu, kadar, posudbu, otvorenost knjižnice, financiranje službe... mora posebno tragati u lokalnoj upravi i normalno da tu dolazi do različitosti u tumačenju i rješavanju problema.

U Karlovcu Gradska knjižnica koja ima već tradiciju u svom djelovanju (druge godine će proslaviti 160 godina rada), ima mnogo nespornosti sa gradskom upravom i po pitanju financijskih sredstava i po pitanju razumijevanja za rad pojedinih knjižničarskih poslova kao npr. - potpore za izvršavanje programa rada, proširivanje djelatnosti, važnost bibliobusne

službe...ili zapošljavanje novih djelatnika (za otvaranje novog odjela, potreba za djelatnika u Zavičajnoj zbirci koja raste iz dana u dan, a novim Zakonom o knjižnicama (članak 37 i 39) ta potreba će biti još veća...)

Ostale narodne knjižnice su u sastavu i tu dolazi do najvećih srazova. Prvo je nerazumijevanje u gradskoj upravi koje je tako daleko da se postavlja pitanje zašto su potrebni knjižničari, "pa to može raditi svatko, kupi se knjiga, da se na korištenje, ako uopće netko čita...", a drugo Narodno sveučilište ili Centri za kulturu svoje interese u knjižnici vide samo u sredstvima koja se dobivaju od Ministarstva kulture i moram priznati da se bojim, da tih sredstava nema, sumnjam da bi radile knjižnice i u Dugoj Resi, u Ogulinu, Slunju, Ozlju... Zato je potrebno da se kao prvo knjižnice osamostale, pa će možda knjižničar ili matična služba usmjeriti svoju djelatnost samo na odnose s gradskom upravom i izboriti se za bolji status knjižničarstva na svom području, jer ono sada djeluje relativno dobro samo zahvaljujući diplomiranim knjižničarima, (osim Slunja i Ozlja), koji znaju svoj posao, rade ga stručno, iako imaju nerazumijevanje u svojoj sredini (npr. osobni dohodak knjižničara koji rade u tim knjižnicama je nešto viši od prosječne plaće u Hrvatskoj - VSS - 1.800,00 kn).

Drugi sklop problema odnosi se na poslovanje knjižnica. Nismo velika država, a pogotovo Županija a da se ne bi mogli mnogi poslovi koji su identični za sve stručnije i jeftinije raditi na jednom mjestu, (ne mora lokacija za sve poslove biti u istoj knjižnici), ali poslovi nabave, stručne obradbe, razmjene, reprodukcije itd. moraju se uspostavljati upravo među knjižnicama u Županiji.

Županijska knjižnica koja je s kadrovima najjača mora sakupljati, obrađivati i dati na korištenje sve informacije koje njeni korisnici traže, (i korisnici drugih knjižnica u Županiji), jer svakom korisniku moramo omogućiti dostupnost informacija bez ograničenja. To se naročito odnosi na naučne informacije, a sredine koje nemaju znanstvene ili sveučilišne knjižnice, moraju za svoje korisnike u narodnim knjižnicama dati podatke o izvorima gdje se tražene informacije nalaze. U prvom traženju to mogu biti neki relevantni izvori, a zatim po potrebi i rezultatima pretraživanja treba informacije proširivati. Korisnici, koji traže te informacije moraju imati istu mogućnost pronalazačenja informacije kao i korisnici u Zagrebu, Osijeku, Rijeci... Ne smije se dogoditi da je netko u boljem položaju pri pristupu naručenim informacijama samo zato što se nalazi u Zagrebu...Prva veza za pristup informacijama je usko povezivanje Nacionalne i sveučilišne knjižnice sa Županijskim knjižnicama. Do sada to nismo uspostavili. Tu i tamo pišemo (!) zahtjeve za međubibliotečnu posudbu, za fotokopiranje, snimanje...ali na žalost u većini zahtjeva to se ne udovoljava.

Uopće se niti ne pokušava udovoljiti recimo zahtjevu za traženje podataka o određenim problemima, ili o nekoj naučnoj oblasti gdje je potrebno veće pretraživanje pa se to uopće niti ne traži. Na žalost našim korisnicima ne možemo pružiti da kod nas pretražuju baze podataka NSK ili koje druge...Iznijet ću primjer iz područja knjižničarstva što se odnosi na nas. Knjižničar koji dođe u Zagreb, recimo NSK (BDI) uspjeh će pregledati sve što se tamo nalazi, što se nabavlja iz našeg područja od nas i iz svijeta (ako se nalazi na polici), ali knjižničar iz manjeg mjesta, koji je većinom sam u knjižnici, (a isto ima VSS i potrebu sa saznanjima iz svoje struke), teško da može sam tražiti informaciju po policama ili kompjutoru NSK.

U razvojnoj službi Nacionalne i sveučilišne knjižnice trebaju djelatnici za pojedina područja koja pokrivaju, (narodne knjižnice, školske, specijalne), a imaju pristup svim novinama u knjižničarstvu, svim simpozijima, svim materijalima, slati svim knjižnicama u matične službe fotokopije tih materijala (pa makar ih same službe plaćale), jer svaki knjižničar hoće potpunu informaciju, brzu dostupnost svakom tekstu, a ne da to dobiva ili o tome čuje na nekom skupu od kolege koji je imao privilegiju da je njegova knjižnica pretplaćena na stručne časopise, na novine, da kupuje stručne knjige...S takvim problemima

susreću se svi znanstvenici u malim sredinama i normalno je da onda tu ne nailazimo na stručnost i uspjeh u radu. Da li je to potrebno? Znamo da svakom stanovniku Hrvatske mora biti jednaka dostupnost knjižnične usluge, jednak pristup znanju i informacijama. U svakoj knjižnici ne moraju biti sve knjige, ali svaki korisnik mora znati gdje će naći traženu knjigu, časopis, novinu...

Naše narodne knjižnice kupuju uglavnom ono što se izdaje u Republici Hrvatskoj i većinom sve imaju iste naslove i tu pri posudbi nema problema (osim što je premalen broj primjeraka). Stručne knjige, koje se izdaju kod nas ili u svijetu, su skuplje i kupuju ih uglavnom neke knjižnice (Gradska knjižnica u Karlovcu kupuje većinom knjige koje su za potrebe većeg broja korisnika, a manje kupuje naslove iz specijaliziranih područja ljudskog djelovanja). Zbog toga se dešava da naši studenti ne mogu napisati dobar diplomski rad iz svog znanstvenog područja u svom mjestu, u svojoj knjižnici, jer knjige nema, a obrađuje područje koje je specifično za njegov kraj (npr. proizvodnja piva, tekstila, drva, metala...). Neshvatljivo je da tih knjiga nema niti u tim tvornicama niti u bilo kojoj našoj knjižnici. S takvim problemima susreću se svi znanstvenici ili korisnici koji se bave nekom specifičnom djelatnošću, pa kad jednom ne nađu traženu knjigu ili podatak u knjižnici, moraju sami "kopati" po zagrebačkim knjižnicama (NSK ili nekoj drugoj) i rijetko se ponovno vraćaju u "svoju" knjižnicu. Sve dobne skupine moraju naći građu za svoje potrebe. Zbirke i službe moraju, uz tradicionalnu građu, obuhvaćati i sve odgovarajuće vrste nositelja obavijesti i "suvremenu tehnologiju" to je izrečeno u UNESKO-vom Manifestu za narodne knjižnice 1994. godine, ali naše narodne knjižnice još to ne mogu izvršiti. Prvo moramo tražiti da svaka knjižnica uz uobičajenu nabavu (za širok krug korisnika), mora nabavljati stručne knjige i podatke za naučnu kulturu, jer sada na kraju 20. stoljeća ne možemo tražiti da narodna knjižnica samo sadrži dokumente iz oblasti beletristike, umjetnosti, povijesti, klasične znanosti itd. već se one uklopljuju u područje nauke, jer upravo nauku treba staviti (nauku i tehniku) na korištenje širem broju korisnika: nastavnicima, studentima, stručnjacima, poslovnim ljudima... (jer će nam se dešavati da korisnici traže lakše puteve u pokazivanju interesa za nenaučne discipline (sanjalice, horoskope, čuda...)).

Normalno je da svaka knjižnica neće moći nabavljati veći broj stručnih knjiga, ali mora nabavljati knjige (časopise) iz područja koje je glavna djelatnost u tom kraju, pa ćemo onda lako korisnika iz naše knjižnice uputiti u tu knjižnicu jer ćemo znati da je Duga Resa centar za tekstilnu proizvodnju platna, pa je potreba za saznanjima i novinama iz te struke sigurno prioriteta baš tu. Takvim načinom nabave jačat ćemo knjižničarstvo tog područja i proširit ćemo korisnike s učenika i domaćica i na sve one koji se bave i rade, nekom stručnom djelatnošću. Ovakvim rješavanjem dobit ćemo kvalitetniji fond, a i uštedu u sredstvima i njihovu prenamjenu za druge potrebe. Nabava će se vršiti selektivno po potrebama knjižnice, odnosno korisnika, a svaka knjižnica mora obavještavati o popuni svojih fondova ili zbirki. Naročito je važno informiranje o pojedinim zbirkama, jer po tome se trebaju knjižnice razlikovati i na tome bogatiti, jer uglavnom iz područja beletristike, umjetnosti...svi kupujemo slično. Tek kada zadovoljimo ova dva uvjeta (samostalnost knjižnica i sinkronizacija bibliotečnog poslovanja) moći ćemo reći da ulazimo u sustav mreže na području naše Županije.

Nakon toga postoji potpuna informatizacija pojedinih knjižnica, jer još uvijek su to samo segmenti pojedinih programa (u našoj Županiji CROLIST i u Ogulinu MEDVEŠČAK), jer svi programi nisu u funkciji. Možda će to riješiti NISKA, ali čvrsta koordinacija treba biti s jednog mjesta, jer sve drugo bi bilo preskupo i ponovno bi se rješavalo pojedinačno i dugo, a sigurno je da već kasnimo i da zaostajemo u knjižničarstvu. Ako se to ostvari moći ćemo tek reći da "ni jedna knjižnica nije otok".

Nada Eleta

Zusammenfassung

**VERBUNDENHEIT VON VOLKSBIBLIOTHEKEN IN DER GESPANNSCHAFT
VON KARLOVAC**

Von der Bestimmung ausgehend, dass die Volksbibliothek ein kulturelles, Informations- und Kommunikationszentrum in bestimmter Umgebung ist, ist es notwendig, in Vereinbarung mit festgelegten und angenommenen Zielen die Programmorientierung und Funktion der Bibliotheken, bzw. die Verbundenheit von Volksbibliotheken nach den gültigen Bibliotheksvorschriften (Gesetz über Bibliotheken, Standarde für Volksbibliotheken, Dienstvorschrift über zentrale Tätigkeit...) auszuarbeiten.

Bei der Arbeit am Plan der Verbundenheit von Volksbibliotheken (des Netzes) soll man konkrete Umstände und Möglichkeiten der Einfügung im Ausbau gesamten Bibliothekssystems Kroatiens beachten.

In dieser Hinsicht soll die besondere Rolle die National- und Universitätsbibliothek und ihre Pflichten im Ausbau und Wirken kroatischen Nationalbibliothekssystems spielen, und diese Funktion übernehmen zentrale Bibliotheken in Gespanschaften nach der territorialen Ordnung.

In der Gespanschaft von Karlovac soll die Stadtbibliothek in Karlovac auch die Zugänglichkeit von Bibliotheksdiensten in allen Teilen ihrer Gespanschaft herzustellen. Zuerst soll sie ganzheitlich ihre eigene Bedürfnisse hinsichtlich des Raums, Bücherbestände, Ausrüstung und Personal völlig dem Standard für Volksbibliotheken nähern, und in einzelnen Städten Bibliotheken selbständig machen und sie dazu verpflichten, ihre Abteilungen in zugehörigen Gemeinden zu eröffnen, möglicherweise selbstständig oder im Rahmen der Schule.

Durch Ausbau solcher Verbundenheit wird jedem Bewohner Kroatiens Bibliotheksdienst in seinem/ihrem Wohnort ermöglicht.

Summary

CONNECTION OF PUBLIC LIBRARIES IN THE COUNTY KARLOVAČKA

Starting with the definition that the public library is cultural, informational and communicational center of particular environment, it is necessary to elaborate on programmatic orientation and function of libraries, in other words connection of public libraries according to the valuable library propositions (The Law on Libraries, Standards for public libraries, Regulations on central activity...) corresponding to the established and adopted goals.

In making the plan of connection of public libraries (net), it is necessary to take into account the concrete opportunities and possibilities of fitting within the forming of overall library system of Croatia.

With this respect, the National- and University Library and its obligations should play the special role in creating and functioning of Croatian national library system, and according to the territorial establishment these functions are taken over by central libraries in counties.

In the County of Karlovac The City Library in Karlovac has to establish also the availability of library services in all parts of its County. First, it has to bring its own needs of room, fonds, equipment and personnel fully closer to the Standard for Public Libraries, and to autonomize libraries in individual cities and commit them to open their divisions in including communes, possibly independent or within the school.

With the constitution of such connection, library service will be available to each citizen of Croatia in his/her place of living.